

Kartläggning 2018

Professionell Samtida Cirkus i Skåne

Inledning

Ram för uppdraget

Den samtida cirkusen i Sverige är ett växande område med stor kreativ kraft. Med utgångspunkt i "Regional kulturplan för Skåne 2016-2019" och enligt "Region Skånes Kulturnämnds verksamhetsplan och budget för 2018" ska Kulturnämnden under året göra en kartläggning av området. Syftet är att skapa kunskapsunderlag för hur Region Skåne på sikt ska kunna stödja utvecklingen av cirkusområdet i samspel med övriga aktörer inom scenkonstområdet.

En rad aktörer såsom institutioner, organisationer, enskilda utövare och representanter för kommuner har delat med sig av sina erfarenheter och kunskaper kring vad som kategoriseras som professionell*, samtida cirkus* i Skåne.

Rapporten ämnar belysa situationen för samtida cirkus i Skåne 2018, genom att se över statistik från de sista tre åren (2015-17) samt sammanställa insikter från intervjuer med ett stort antal individer, från ovanstående grupper, för att få ett bredare perspektiv.

De individer som presenteras med reportage i rapporten är utvalda då deras situation representerar situationen för många andra inom fältet.

Detta uppdrag har genomförts av oberoende aktör Lina B. Frank med stöd från Nathalie Wahlberg.

Vi upplever att det faktum att kartläggningen genomförts har mottagits med stor positivitet från såväl kulturskolor, institutioner som utövande artister, producenter och kompanier.

Ett stort tack till alla som tagit sig tid att bidra.

Metod

Kartläggningen har gjorts via enkäter utifrån fyra olika perspektiv; utbildning, arrangör-och institution, utövare samt ett allmänt perspektiv. Den enkät som benämns som allmänt perspektiv är en öppen enkät där den som vill har kunnat bidra med sina erfarenheter kring den samtida cirkusen i Skåne. Det kan tex. handla om artister som inte längre är verksamma i Skåne pga. flytt eller arrangörer som ännu ej presenterat samtida cirkus men gärna vill göra det i framtiden.

Utöver insamling av information via enkäterna har kartläggaren bedrivit ett stort antal djupgående intervjuer både personligen och via telefon. Även information från officiella webbsidor samt Wikipedia har använts.

Sammanlagt har 78 enkäter besvarats och 40 djupgående intervjuer genomförts.

Kartläggaren har även haft tillgång till de ansökningar för projektbidrag inom samtida cirkus som regionen fått in de senaste 3 åren.

Eftersom nationellt sammanställd statistik inte finns tillgänglig för cirkusområdet (pga. att cirkus räknas in under dans/teater/scenkonst) är nationella siffror hämtade från Manegen, Sveriges branschorganisation för cirkus, varieté och gatupformance.

Cirkus Cirkör, på Helsingborgs Stadsteater, 2018 Foto Pressfoto

Innehåll

- Inledning, sid. 1
- Metod, sid. 2
- Innehållsförteckning och ordlista, sid. 3
- Vad är samtida cirkus? sid. 4
- Sammanfattning slutsats, sid. 5

Del 1; Situation

- Översikt om nyckelaktörer, sid. 7-11
- Cirkus i siffror, sid. 12-14
- Lokaler på landsbygden, sid. 15
- Porträtt av två konstnärers situation, sid. 16-19
- Strukturer, sid. 20-21
- Kort jämförelse med dansområdet, sid. 22

Del 2; Potential

- Inter/nationellt sammanhang, sid. 24
- Osynliga strukturer, sid. 25
- Hål i existerande strukturer, sid. 26-27
- Slutsats, sid. 28-31
- Kartläggaren, sid. 32
- Referenser, sid. 33-35

Ordlista

***residens/hålla residens** betyder att konstnärer reser och är de under en tidsperiod (oftast från en vecka till ett år) är baserad och skapar på annat ställe än sin fasta bas.

***rigga** betyder att säkert förankra cirkusredskap i fästpunkter

***rigga luft** inom cirkussektorn menas att hänga upp cirkusredskap i tak/bjälkar osv. .

Kategorier av discipliner som inräknats

Jonglering/objektmanipulering

Kinesisk påle

Aerial Cradle/ Korean Cradle

Svingtrapets/ Flygande trapets / Cloudswing

Straps

Rep / Tyg / Luftring

Statisk trapets

Vighet

Cyr Wheel / German Wheel

Slak lina

Stram lina (lindans)

Bascule / Teeterboard

Trampolin

Balans / Handstående

Golvakrobatik / hand to hand / banqin / dansakro

Magi

Clown

Vad är samtida cirkus?

Inom cirkusen talar vi ofta om traditionell cirkus, nycirkus och samtida cirkus. Ibland även modern cirkus.

Traditionell cirkus är 250 år gammal och är den samtida cirkusens ursprung.

När gemene person tänker på 'cirkus' är det ofta traditionell cirkus med bilden av cirkustältet, clownen och exotiska djur som dyker upp. Sedan tidigt 1980-tal har cirkuskonsten utvecklats med högt tempo i olika delar av världen och i allt större grad sammankopplats med scenkonst.

För uppdraget har det varit nödvändigt att definiera vad som menas med samtida cirkus, inom ramen av kartläggningen.

För att reda ut begreppet *samtida cirkus* behöver vi börja med begreppet *samtida*. Samtida konst rör samtiden. Precis som traditionell konst rör traditionen. När cirkuskonsten började utvecklas i började på 80-talet kallades den nycirkus, en del väljer fortfarande att kalla sitt arbete för nycirkus, vilket i stort betecknar cirkus som scenkonst skapad efter 1980 och inte innefattar djur på scenen eller i manegen. Samtida cirkus är således den nycirkus som skapas nu.

David Eriksson aka Bald with Balls Foto Dmitry Shakhin

*** Vad räknas som samtida cirkus?**

Med samtida cirkus menar vi samtida scenkonst (inomhus eller utomhus) där någon cirkusdisciplin närvarar för att till betydande del skapa ett sceniskt konstverk dvs. akrobatik, luftakrobatik, magi, jonglering, eller dylikt används aktivt för att forma del av konstverket.

*** Professionell** anses den som själv definierar sig själv som professionell, har någon form av yrkesutbildning inom området alternativt har skaffat sig likvärdig grundkompetens genom erfarenheter från yrkeslivet. Personen bör också vara kontinuerligt verksam inom yrket och ha en betydande andel av sin inkomst från området.

Knekke Greine, Rörum 2018, Love Kjellsson

Sammanfattning av slutsats

Slutsatsen av den här rapporten är i stora drag att det finns mycket stor potential och ambition att utveckla Skåne till att bli en region med en väl fungerande och internationellt relevant cirkussektor.

Det är tydligt att små åtgärder kan bli till stora steg, vilka i längden har möjlighet att ge stor effekt för regionens utveckling i att bli ledande inom cirkussektorn både nationellt och internationellt. Att använda Malmö stads identitet och kultur som en del i lösningen till sociala problem, regionens inneboende mångfald samt regionens närheten till Europa blir kulturpolitiska nycklar till nationell och internationell relevans.

Genom insamlat material framgår det att Malmö är en kulturellt intressant och relevant stad med en tillströmning av kompetens. Denna kompetens bör förvaltas. Ambitionen och drivkraften hos lokala cirkuskompanier och organisationer behöver mötas.

Som Sveriges tredje största stad och med närhet till Köpenhamn blir det framförallt Malmö Stad och Region Skånes uppgift att visa hur relevant man vill vara och vilka strukturer man vill erbjuda.

Som uppföljning av kartläggningen rekommenderas ett dialogmöte i Skåne för möjligheten att vidare diskutera dessa frågor med professionella utövande.

Kartläggning av Professionell
Samtida Cirkus i Skåne 2018

Del 1; Situation

Översikt om nyckelaktörer

Till nyckelaktörer räknas de som har haft störst samverkan med samtida cirkus de senaste tre åren. Dessa aktörer bidrar till och är på ett eller annat sätt ledande i att stödja den samtida cirkusen i Skåne.

Karavan är ett scenkonstkollektiv, en fysisk plats och en plattform. Karavan har en tydlig ambition att vara en del av den samtida cirkusens utveckling och spridning i södra Sverige. De skapar egna föreställningar och ger, i mån av plats, träningsutrymme för fria grupper inom cirkus och andra konstformer. Karavan verkar för att lyfta cirkus, varieté och gatuperformance som konst- och nöjesform på den nationella och regionala kulturpolitiska dagordningen.

Karavan startades som en plattform för artister och har från och med 2018 tilldelats verksamhetsstöd, från Malmö Stad och Kulturrådet. Hanna Hedvall är anställd som producent på 25% genom verksamhetsbidrag samt på 50% som receptionist och administratör genom Manegens dagliga träning för professionella. Innan Hanna började arbeta vid Karavan hade hon ingen relation till samtida cirkus. Nu är hennes största intresse att få området att växa.

Karavan önskar vara den stabilitet som många artister och kompanier saknar. Verksamhetsstödet har varit helt avgörande i deras satsning och resulterat i att de skaffat ytterligare en lokal samt

Faela, Tony Hadders och Mari Vincentz, Karavan, 2018

dragit igång ett stort projekt som finansierats av Postkodstiftelsen där de arbetar med 'samtyckesfrågan' i skolor. Det har även resulterat i att de har haft tillfälle att se över möjligheten att teckna kollektivavtal, vilket inte har varit ett alternativ tidigare då verksamheten endast har levt av projektstöd.

Karavan önskar utöka sina lokaler ytterligare. Ambitionen och behovet är att en av lokalerna ska vara en fungerande träningslokal, hela tiden. Samt att det skall finnas en scen att tillgå för produktion

och gästspel. Önskvärt är även att samarbeta med Köpenhamn.

Det finns en vilja att arbeta normbrytande vad det gäller kön, könsuttryck/identitet, klass, kultur, ålder, trosuppfattning och funktionsvariation, där cirkus enligt tradition är normbrytande samt har en inneboende kraft att förändra samhället till det bättre.

Malmö Stadsteater (MST) är central i denna utredning då stadsteatern huserar i en historisk cirkusbyggnad. MST producerar både egna föreställningar med inslag av samtida cirkus (ex. Vinnaren tar allt 2018) samt samproducerar samtida cirkusföreställningar tillsammans med Cirkus Cirkör. Det är tydligt när jag intervjuar Kitte Wagner, VD och konstnärlig ledare, att det finns en gedigen ambition och vilja att producera mer föreställningar med cirkus.

MST blir också nyckelaktör i kartläggningen pga. deras specifika kompetens inom riggning, säkerhet, kontrakt, arbetsförhållanden och allt det som hör till då man arbetar med cirkus, utöver det konstnärliga. Denna typ av professionell kompetens saknar motsvarighet i Skåne. MST är intresserade av att vidareutveckla de former av cirkuskonsten som förhåller sig narrativt.

Kitte berättar hur de kan vara modell för hur man skapar 'cirkus med teater'. "Jag kan inte hitta ett enda argument att vi inte skulle ha det som uppdrag. Det är som handen i handsken", säger hon.

Kitte säger också att det finns potential till att vara kraftcenter i Malmö och samarbeta med cirkusskolan AFUK i Köpenhamn, och därigenom dra till sig både svenska och danska artister. Hon ser även möjligheter i att utveckla deras redan omfattande pedagogiska verksamhet genom att inkludera mer samtida cirkus. För att kunna bedriva ytterligare verksamhet där cirkus får ta plats så behöver MST framför allt lokaler. Det finns t.ex ingen replokal de kan använda där luftakrobatik går att rigga.

Landskrona Teater (LT) ligger under Landskrona kommuns kulturenhet och har varit en nyckelplats för samtida cirkus i Skåne under lång tid. LT, under ledningar av Håkan Persson, har hållit både residens och föreställningar sedan 2003.

Care Of (c/o), var ett projekt som initierades av Cirkus Cirkör, finansierades av Arvsfonden och genomfördes i ett antal orter. Projektet anses ha varit en nyckel till att cirkus fått fäste i Landskrona. Genom att artister höll residens* i Landskrona och skapade föreställning där kommunen under en längre tid lärade känna cirkusen och artisterna lärde känna

Jämlikhets-
tanken är helt
underbar

Cirkus Cirkör och Malmö Stadsteater, Foto Pressfoto

kommunen.

Håkan ser möjligheter för Skåne att husera ytterligare residensverksamhet inom cirkus samt att arbeta med den privata sektorn genom att låta artister möta företag och införa cirkuskunskap i andra sektorer.

"Första gången jag förstod hur fiffigt det var, var när vi slog oss ihop med fritidsförvaltningen. Det satsas så mycket på fotboll, konstakning osv. Cirkus är scenkonst och kroppsträning i ett. Kombinationen samt mentaliteten om var och en, stor/liten, man/kvinna, gör att jämlikhetstanken är helt underbar. Det gav mig energi som jag lever på än i dag", säger Håkan.

Cirkusens styrka är att den kan vara så extremt poetisk och samtidigt livsfarlig

Malmö Sommarscen (MS) har stora erfarenheter i att programlägga föreställningar utomhus. De bjuder in lokala, såväl som internationella, gästspel för samtida cirkus. MS presenterar föreställningar direkt på marken, utan scengolv, vid Pildammsteatern samt ytterligare ett 40-tal platser runt om i Malmö. De tekniska begränsningar, så som underlaget, avgör dock vilken typ av föreställningar som är möjliga att visa utan att tumma på kvalité så väl som säkerhet.

Malmöfestivalen (MF) programlägger både lokala och internationella gästspel för samtida cirkus på scener både inne och utomhus. För MF är kontakten med publiken viktig, dels för att kunna engagera olika målgrupper inom staden samt för att inspirera och bidra till att publik och lokala aktörer upptäcker nya former av cirkus. MF har, liksom Sommarscen, återkommande kontakt med lokala artister och kompanier vilket gör dem till en viktig del i ekosystemet för lokal cirkusproduktion. MF önskar fördjupa sitt arbete med kompanier och artister för att tillsammans kunna utveckla föreställningar riktade till specifika platser i Malmö.

MF ser fördelar i att cirkus kan programläggas utomhus och därigenom bidra till ett direkt möte med publiken. De ser även ett stort värde i den samtida cirkusens förmåga att engagera olika grupper i samhället med sin "låga tröskel" och inkluderande språk. MF anser således cirkus vara ett bra avstamp till att upptäcka fler typer av konstformer.

Malmö Live Konserthus (MLK) är en social och kulturell mötesplats i Malmö som är öppet för alla generationer och genrer. MLK har två scenrum väl

Kompani Hint, Malmö Sommarscen, 2016, Egen bild.

anpassade för samtida cirkus; stora konsertsalen och scenrummet Kuben.

MLK vill presentera 1-2 cirkusföreställning per år och samarbeta kring presentation genom att bl.a vara en del av turnéslingor. MLK är osäker på om publikunderlaget finns i förhållande till höga turnékostnader. De anser att de skulle våga boka cirkus oftare om det satsas på att utveckla ett stabilt intresse i Malmö, med potential att spridas i övriga Skåne.

De är därför igång med att utveckla ett turnénätverk mellan konserthus som inte konkurrerar om publiken, men som har samma konstnärliga intressen. Jesper Larsson, VD för MLK säger att de saknar resurser att programsätta så mycket som

huset medger vilket bidrar till att det finns dagar då framför allt Kuben inte används.

Jesper anser att cirkusen har en fördel i att inte vara språkbunden och därmed lättillgänglig för en bred publik, vilket passar i Malmö. Han menar vidare att cirkusen kan vara både extremt poetisk och vacker, men samtidigt livsfarlig, skitig och obehaglig på ett omedelbart sätt. – "När jag har fått de mest fantastiska upplevelser av cirkus befinner jag mig i ett ögonblick av total estetik utan intellektuellt filter utan bara känslor" säger Jesper Larsson.

I Skåne/Malmö finns även Sveriges äldsta cirkus, **Brazil Jack**, som enligt Trolle Rhodin - cirkusdirektör och konstnärlig ledare, under åren övergått från traditionell till modern cirkus.

I Sverige är det välkänt att publiken inte längre vill se djur på scen, därför har **Brazil Jack** slutat med det och arbetar istället med att fokusera på att skriva egen musik och ta in internationella cirkusartister till sina föreställningar.

Brazil Jack är Sveriges motsvarighet till Cirque de Soleil, som i modern cirkustappning har blandat en klassisk cirkus-look med hög teknisk färdighet.

Trolle menar att det har varit svårt för Brazil Jack att visa att de utvecklas med tiden. Han menar att det är stor skillnad på dem och de traditionella cirkusar som, för upptill 2 år sedan, kommit utomlands ifrån och turnerat i Sverige. Trots det så uppfattas de som likbördiga av publiken.

Brazil Jack turnerar omfattande, bara i år har de varit i 150 städer samt spelat 170 föreställningar i Sverige. Något som de flesta samtida cirkuskompanier bara kan drömma om.

Cirkus Brazil Jack, Foto Pontus Altin

Compania Havana Foto Cirkus Brazil Jack

Nyckelaktörer med bas utanför Skåne

Manegen är en nationell intresseorganisation för cirkus, varieté och gatuperformance i Sverige. Manegens medlemmar utgörs av artister, kompanier, producenter, kreatörer och studenter. Från branschens största aktörer såsom Cirkus Cirkör, Subtopia och Dans- och Cirkushögskolan till mindre kompanier och enskilda utövare från olika delar av landet. Manegen samlar och representerar cirkus, varieté och gatuperformance och arbetar för att förbättra de professionellas villkor på olika nivåer. Manegen hade vid slutet av 2017 nästan 200 medlemmar som bestod av både organisationer, kompanier och enskilda utövare.

2015 öppnade Manegens dagliga träning för professionella i Malmö. Manegen anställde en receptionist/administratör, vars huvuduppgift är att administrera den dagliga träningen, men som också är med och genomför kartlägningsprojekt, workshops, kommunikation och informationsspridning. Den dagliga träningen har ett viktigt kulturellt värde för regionen som plattform för professionella cirkusartister i Skåne. Daglig träning i Malmö arrangeras i samarbete med Karavan och med stöd från Kulturrådet och Region Skåne. Daglig träning håller öppet fem dagar i veckan, totalt 237 dagar per år (ca 47 veckor). Totalt uppgick antalet besök i Skåne till 622 stycken, under år 2017. Avsikten framöver är att komplettera den dagliga träningen med fler kompetensutvecklande workshops för artister i regionen i samarbete med bl.a. Baltic Nordic Circus Network.

År 2017 blev ett viktigt år för Manegens verksamhet, liksom för hela scenkonst-formen i Sverige.

Kulturrådet fick i sitt regleringsbrev för 2017 i uppdrag att i en särskild rapport kartlägga situationen för den professionella samtida cirkusen och de offentliga insatserna samt göra en bedömning kring behovet av eventuella ytterligare statliga insatser på området och därigenom föreslå hur dessa skulle kunna finansieras. Den 30:e november presenterade Kulturrådet rapporten 'Professionell Samtida Cirkus - en kartläggning'. Manegens styrelse ser detta som ett första steg för en mer konkret handlingsplan för branschen.

Cirkus Cirkör (CC) startade som en fri nycirkusgrupp och ideell förening i Stockholm 1995 med vilja att förändra världen med nycirkus. Redan från start arbetade man både med konstnärlig verksamhet och pedagogisk verksamhet. CC är en av Sveriges första nycirkusgrupper och skapades när Tilde Björfors och flera artister förälskat sig i nycirkusens möjligheter i Paris och bestämde sig för att konstformen behövdes i Sverige. Redan 1995 skrev den då unga gruppen i sina stadgar: "CC ska etablera nycirkus som konstform i Sverige, konstnärligt och pedagogiskt, ständigt utveckla och fördjupa nycirkuskulturens möjligheter, sätta Sverige på nycirkusens världskarta, inspirera och inspireras av unga människor och gatan, verka för och uppmåna till uppkäftigt engagemang, kvalitativ galenskap och solidarisk individualism."

År 2000 flyttade CC till Alby i Botkyrka och startade då tillsammans med kommunen ett gymnasialt cirkusprogram. Redan 1997 startade utbildningen Cirkuspiloterna med finansiering av bl.a. Arvsfonden och Arbetsförmedlingen och har således varit skola

för många cirkusartister i Europa idag. År 2005 gjordes utbildningen om och slogs ihop med dåvarande Danshögskolan i Stockholm, vilket numera benämns som Dans- och Cirkushögskolan. År 2005 gav även Kulturrådet CC status som regional institution. CC spelar mer än 300 föreställningar per år, möter ca 30 000 personer med sin pedagogiska verksamhet och anställer drygt 200 personer i sin verksamhet per år.

CC har en nyckelfunktion i regionen då de bidragit till cirkusens utveckling i Skåne. Dels genom *Care Of*-projektet, som pågick både i Lund och Landskrona, där cirkusartister flyttade mellan olika kommuner och producerade föreställningar. CC anser att projekt som *Care Of* har stor inverkan och är bra exempel på hur en institution kan verka för konstformens utveckling i en kommun, genom att skapa något bestående.

CC formade tidigt ett samarbete med Malmö Stadsteater (1995) vilket har utvecklats med tiden. CC har kontinuerligt turnerat i Lund, Landskrona och Helsingborg sedan starten för 20 år sedan.

Anna Ljungqvist, Vice VD vid CC, är själv från Landskrona och säger att hon ser stora möjligheter för den samtida cirkusen i Skåne, inte minst i utveckling av barn- och ungdomsverksamhet.

Cirkus i siffror

Dessa siffror baseras på svar från enkäter som skickades ut mellan maj och augusti 2018 för att samla in underlag för uppdraget. De uppgifter som samlats in rör, om inte annat nämns, de senaste 3 åren (2015-2017). Deltagarna är individuella artister (35), organisationer, institutioner, kommuner, övriga (27) och kulturskolor (17), sammanlagt 78.

I Skåne finns knappt 40 utövande artister inom den professionella cirkussektorn varav 35, svarat på enkäten riktad till utövare. Nedanstående statistik är kopplad till utövare, och bygger på information från dessa enkäter. Ungefär 10 % av de professionellt verksamma cirkusartisterna i Sverige bor och verkar med Skåne som bas.

Av Skånes professionella cirkusutövare är de flest bosatta i Malmö (76%). Finns enstaka personer utspridda i bland annat Kristianstad, Perstorp och Lund. 91% är födda i Sverige, vilket internationellt sett uppfattas som ovanligt då cirkus generellt sett tenderar ha mer internationell sammansättning. Endast 6% är medborgare i annat land.

Endast 9% är 18-25 år. Detta pekar eventuellt på ett misslyckande för regionen i att engagera yngre personer i cirkus-sektorn.

88% representeras inom åldersgrupperna 26-34 samt 35-49. Endast en svarande är över 50 år.

Utbildningsnivån är relativt låg då 40% inte har någon formell utbildning i cirkus, 20% har gått på

cirkusgymnasium, 28% har en tvåårig utbildning och endast 4% har en kandidatexamen i cirkus. Ingen av de svarande har uppgivit att de har master- eller doktorandexamen i cirkus. 53% har utbildat sig primärt i Sverige och 47% primärt utomlands.

Av utövande skapar
80% familjeföreställningar,
83% föreställningar för vuxen publik,
57% föreställningar för socialt utsatta grupper/
områden,
70% föreställningar för konstnärligt engagerad
publik,
77% barn-och ungdomsföreställningar.

Under de sista 24 månaderna har
87% arbetat med föreställningar,
77% med event,
48% med producentskap,
39% med regi eller koreografi,
32% med långvarigt konstnärligt arbete,
13% med riggning,
10% med teatertekniskt arbete, t.e.x ljud/ljus.

Någon arbetar även med musik, föreläsningar och forskning inom cirkusområdet.

Inom den globala cirkus-sektorn arbetar kompanier ofta med flera affärsmodeller samtidigt. Detta är inte sprunget ur bristen att kunna fokusera på ett uppdrag/kompani i taget utan för att cirkus-sektorn som sådan är flexibel och kreativ i hur den

rör sig. Cirkusartister är oftast medlemmar i flera kompanier samtidigt, vilka skapar transnationella projekt på olika nivåer simultant. Ofta uppstår kompanier för att endast skapa en föreställning ihop vilken turnerar internationellt under en 3-årsperiod. Sedan löses inte sällan formationen upp eller omvandlas till nya konstellationer.

Kompani Kanalje, 2017

Cirkus i siffror

Hur stort antal föreställningar som artister medverkat i de sista tre åren varierar i stort. Från 2 st till 250 st föreställningar per svarande och år. Det går inte att se en trend i om antal föreställningar som spelas ökar eller minskar från år till år. Däremot spelar de flesta utövare sina föreställningar i Norden (33%) och utanför Europa (29%). Minst antal gånger spelas föreställningar i egen kommun 20%.

Högst procentandel (50%) uppger att de skapar föreställningar med 6-8 medverkande, tätt följt av 47% som uppger att de skapar solo-föreställningar. Endast 32% uppger att de arbetar i duo-formationer.

Cirkusartister har ofta ett brett register av färdigheter, från att spela instrument, till skådespeleri. Alla cirkusartister har, det som kallas, primära och sekundära discipliner. Den primära disciplinen är den cirkusdisciplin (ex. rep, jonglering, trapets osv) som artisten har störst fokus på och även högst utbildning och kompetens inom.

I Skåne uppger högst antal att deras primära disciplin är jonglering 31% och 23% uppger att de har golvakrobatik/hand to hand/banquine/dansakro som primära disciplin. Detta är anmärkningsvärt då ingen lokal i Skåne är direkt anpassad för dessa discipliner. Lika många (22%) uppger att de som sekundär disciplin har golvakrobatik/hand

to hand/banquine/dansakro och rep/tyg/lufttring.

Manegen står för den dagliga träningen vid Karavan i Malmö. Dock är det även en rad andra ställen där artisterna i Skåne uppger att de tränar; inklusive Codarts i Rotterdam, La Central del Circ i Barcelona, Tollarps skola, Kulturgjuteriet i Borrby och Danscentrum Syd i Malmö, vilket återigen styrker cirkusens invävda mobilitet. Cirkusartister tränar även på gym och klättercenter.

59% procent av svarande tränar 5-10 timmar i veckan och 24% tränar 10-20 timmar i veckan. Ingen svarande tränar mindre än 5 timmar i veckan.

Endast 4 svaranden och 2 projekt har haft residens de sista 24 månaderna.

Ekonomiskt sett går det inte att se något mönster i hur utövanden förskaffar sig inkomst. Ett antal försörjer sig 100% på att fakturera events och andra 100% på projektbidrag. Verksamheterna varierar i stort från år till år, från att sälja föreställningar, till undervisning av barn och unga samt event verksamhet. Sammanlagt uppger flest (36%) att de har inkomst från undervisning, 29% från konstnärligt arbete och 27% från brödjobb.

Josefin Karlsson och Linnea Backgård,
Karavan, 2018

Cirkus utbildning i siffror

I Skåne finns ingen högre utbildning i cirkus än Kulturskolans aktiviteter. Det har tidigare funnits cirkusgymnasium i Ystad, vilket startade 2004. Andrea Hilario, som själv gick utbildningen, tror att anledningen till nedläggningen var för få sökande under ett par år.

Utbildningen hade scenisk hästkunst som specialisering, vilket är otroligt ovanligt utanför Frankrike.

5 av kulturskolorna erbjuder någon form av cirkus på schemat och en planerar att införa detta. Observera att 17 av totalt 33 kulturskolor har svarat.

Av de kulturskolor som driver cirkuskurser erbjuder 80% allmän cirkuskurs, 40% jonglering, 40% akrobatik, 20% luftakrobatik och 20% balans/lindans.

Det varierar stort vilket utbud av cirkusträning som är mest populärt vid kulturskolorna. Någon upplever att trycket är stort, speciellt på luftakrobatiken, ett antal har regelbundna kurser vilka de önskar utöka. Störst tryck är det på luftakrobatiken. Andra arrangerar inte regelbundna kurser, men organiserar istället t.e.x lovaktiviteter.

Ingen av kulturskolorna har kurser för åldersgruppen 3-5 år, och flest har cirkuskurser för åldersgrupperna 9-12 år samt 13-16 år.

Av de som har regelbundna kurser har två tredjedelar 2-5 kurser i veckan, en tredjedel 1 kurs i veckan. Ingen har fler än 5 kurser i veckan. I Lund är cirkuskurserna extra populära då de även organiserar cirkuskollo på sommaren och prova-på cirkus på fritidsgårdar i hela kommunen.

Av dem som inte erbjuder cirkuskurser är största anledningen som ges bristen på resurser i form av ekonomi, kompetens och lokaler.

Pedagogerna är till största del inte baserade inom kommunen utan kommer från övriga delar av Skåne (60%). Det är lika många pedagoger som är baserade i Sverige i stort som i den kommunen de undervisar.

Utövare svarar att under de sista 24 månaderna har 77% undervisat barn och unga, 58% undervisat i sociala projekt och 45% undervisat vuxna. Flest antal utövare (32%) inom cirkus har sin inkomst genom undervisning.

Kompetensen hos kulturskolorna varierar vad gäller cirkus. Från *ingen* kompetens till god kompetens.

En nedåtgående trend är synlig i antalet Skånska cirkusutövare som spelar skolföreställningar. 95% av svarande spelade 50-100% färre skolföreställningar 2017 än 2015.

Ingen Folkhögskola driver för närvarande cirkusutbildning i Skåne.

Cirkus för små barn
6-8 år är mycket
populärt och vi har
alltid viss kö

Kulturskolan Skurup

“Vi kämpar för att få nya lokaler till vår skola där vi kan låta cirkusen vara i egna lokaler så att den kan få ta plats på sina egna villkor när vi gör gemensamma ämnesöverskridande föreställningar. Vi själva ser att cirkusen är ett fantastiskt ämne att arbeta med där alla kan vara med utifrån sina egna förutsättningar. Cirkusen fungerar som ordlös kommunikation och den har en tradition av att se till hela människan. Cirkusen har mycket att lära de andra ämnena på våra kulturskolor”

Eslövs kulturskola

“Vi bedömer att cirkusundervisningen har en mycket låg tröskel vad gäller kringkostnader tex. musikundervisning kan kräva att vårdnadshavare skaffar nödvändiga instrument etc. Även vad det gäller anpassningsmöjligheter avseende funktionsvariationer ser vi en stor potential inom cirkus som ämne, därtill finns det även möjlighet att arbeta normkritiskt på ett naturligt sätt inom ramen för konstformen.”

Trelleborgs kulturskola

Foto Kulturgjuteriet

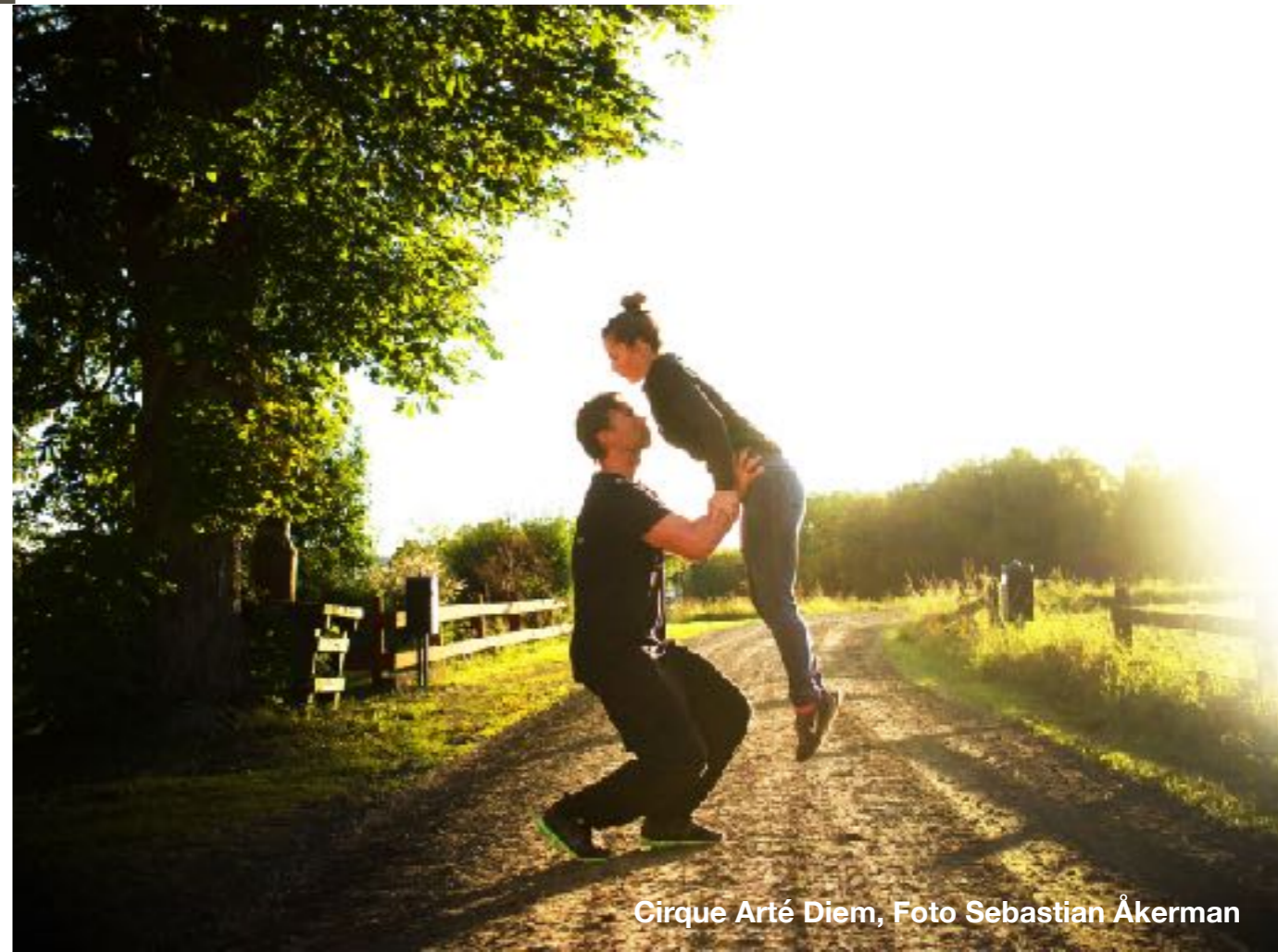
På Skånes landsbygd ligger två lokaler med stor potential att vara nyckelaktörer för en utveckling av samtida cirkus i regionen.

Kulturgjuteriet i Borrby drivs av Isak Lindberg och är perfekt lämpad för residensverksamhet och regionalt publikarbete. Han startade verksamheten 2008 för att framförallt ta fransk nycirkus till Sverige och vara en internationell plattform på landsbygden där allmänheten kan ta del av högkvalitativ samtida cirkus för att skapa en dialog med publiken samt bidra till att barn vänjer sig vid att gå på kultur tidigt. Själv inspirerades han efter att ha sett en fransk nycirkusföreställning i Simrishamn som 13-åring.

Isak tycker att svensk cirkus behöver höja konkurrenskraften och inspireras av internationella kompanier som franska *Un Loup Pour L'homme* och *Johann de Guillermin*. Han säger att Skåne har möjligheten att vara länk till Europa och potential att vara en central knutpunkt, men för att det skall hända måste utvecklingen ta fart ordentligt. Isak menar att Skåne har alla förutsättningar att vara en internationell mötespunkt för konstnärlig utveckling.

Cirque Arté Diem är ett familjedrivet företag med 20 års erfarenhet i cirkusbranschen, både i Skandinavien och internationellt. Deras bas ligger ute på landsbygden i Årröd utanför Tollarp i Kristianstads kommun. De arbetar med luft-och golvbaserad cirkus på hög artistisk nivå, producerar egna föreställningar för barn, unga och vuxna samt ger workshops och undervisning i akrobatik, dans och acroyoga.

Cirque Arté Diem har omvandlat en lada med 10 m i takhöjd till ett produktionshus. I framtiden önskar de husera träning året om, både för amatörer och professionella artister, hålla residens och producera egna föreställningar m.m.

Cirque Arté Diem, Foto Sebastian Åkerman

Alaya Vindelman

Alaya Vindelman är cirkusartist som har bott och verkat med Malmö som bas i 11 år. Hon är ursprungligen från Blekinge och gick Cirkus Cirkörs cirkusgymnasium i Stockholm.

Efter gymnasiet skapade hon och två andra cirkusartister, med pengar från Svenska Institutet, en föreställning i Bosnien för bl.a barn med funktionsvariationer. I Sverige blev de inbjudna till en utbudsdag genom Musik i Blekinge och sålde oväntat 62 föreställningar och 60-70 året efter. Föreställningen turnerade sedan i 8 år. Alaya säger att anledningen till att föreställningen fick så bra respons var att den var en riktig "feelgood" föreställning och lättillgänglig för familjer. Scenyta var det enda som krävdes och de arbetade bara med sina kroppar och med livemusik.

Alaya upplever att det är mycket svårare att sälja en cirkusföreställning om den kräver något av arrangören, så som riggning och säkerhet. De är i princip alltid är gladare ju mer en som artist kan göra själv. Så fort du skall in i det traditionella scenrummet finns det begränsningar vilket bidrar till konkurrens mellan konstformerna, säger hon. Hon berättar att anledningen till att hon har kunnat fortsätta att arbeta som artist är att deras första föreställning gick så bra.

När hon först flyttade till Malmö och behövde ett cirkus-sammanhang hittade hon Cirkus Saga, vilka ofta nämns som betydelsefulla för Malmös samtida cirkusutveckling. Cirkus Saga startade Karavan 2013 tillsammans med två musikgrupper. Alaya var en av många som stöttade projektet ända från starten. Under första året anordnades många evenemang, som finansierades genom projektbidrag, för att göra föreställningar. Dessa möjliggjordes genom många timmars volontärarbete, passion och stort engagemang. Folk drevs framför allt av önskan om en gemensam träningslokal, av behovet att sätta upp produktioner samt möjligheten att anordna fester m.m. Och för att det var roligt såklart! säger Alaya. Alaya säger att hon inte haft möjlighet att vara lika mycket på Karavan på sistone, på grund av att hennes och många andras arbetsituation inte blivit lättare ekonomiskt.

Det är ganska kämpigt att vara scenkonstnär. Ett par år kan man gå på energi och engagemang och anordna gratis Cabréer och jobba utan ersättning. Men efter ett tag går luften lite ur en om man inte får mer projektpengar eller det blir inte blir lättare ekonomiskt. Engagemanget hämmas tyvärr för att man måste ta jobb nå helt annanstans när man inte får in till hyran.

För några år sedan startade Alaya Kollektiv Knaster tillsammans med cirkusartist Andrea Hilario. De uppträdde mycket under ett par år, i såväl Malmö och runt om i Sverige och på festivaler i Europa och Nepal. En problematik de stött på när de skapat sina föreställningar är de resurskonflikter som finns i Malmö/Skåne. Hon säger att det är stor konkurrens om alla typer av resurser, men som exempel finns det endast ett rum i hela Malmö där de har möjlighet att rigga luft*. Det är på Karavan och det är samma utrymme där det är daglig träning för professionella, kurser för barn och där Cirkus Saga m.fl skapar sina föreställningar. Det blir tydligt att det blir konflikt om plats, när ett rum skall ha så många funktioner.

Hon säger samtidigt att, för henne är, Karavan ett nav för cirkusen i södra Sverige. Dels för att det är det enda som finns, men också för att Hanna Hedvall är anställd som producent, och att det är en del av Manegen.

Alaya ser också stor potential i Malmö som stad att vara ett fantastiskt plats för cirkusartister att skapa och verka inom. Bland annat för att det är en fördel att vara en mindre stad där det är lätt att ta sig runt. Hon säger att det som behövs är bra lokaler för samtida cirkus, både för träning och för produktion där det går att bl.a rigga luft. Hon säger att det som även behövs är att man kan få tillgång till bättre bidrag för produktion. Kollektiv Knaster har fått produktionsstöd två gånger av Malmö stad och menar att de bidrag som går att få inte räcker till lön, utan endast till omkostnader runt själva produktionen. Hon berättar att det beror på att de ansöker om en summa, men oftast blir beviljad en mycket lägre i bidrag, vilket gör att det blir omöjligt att få det att gå ihop, hon säger även att det skall mycket till för att bli beviljad verksamhetsbidrag. För att få verksamhetsbidrag behöver de en

stabil verksamhet och producera flera föreställningar om året. Detta

säger hon är ett hinder när deras projektbidrag inte räcker till löner eftersom det då betyder att de behöver arbeta väldigt mycket gratis innan de kan kvalificera sig för

verksamhetsstöd. Vilket hon säger de helt enkelt inte har råd med. Hon berättar att en cirkusartist i Skåne kan tjäna och leva på väldigt lite. Det är inte ovanligt att ha en inkomst på runt 5000 kr i månaden i perioder. Värt att nämna är att de flesta cirkusartist driver eget företag och kan således inte ansöka om A-kassa. Hon berättar att

en del vågar satsa för att de kan få tillbaka pengar när de sedan, eventuellt, säljer sin föreställning, men att det blir som en chansning eftersom en inte vet hur föreställningen kommer att bli mottagen.

Hon påpekar också att pga att det är så kämpigt så påverkas nivån negativt på den samtida cirkus som skapas. Det betyder också att de, som artister, blir fegare i sitt konstnärskap och inte vågar utmana lika mycket konstnärligt eftersom de är beroende av sitt leverne om föreställningen skall sälja. Hon säger att det skulle finnas ett mer modigt och utvecklat konstnärskap om det fanns en större trygghet.

Angående den turnerande verksamheten, säger hon att det är som om de har varit tvungna att uppfinna hjulet på nytt. Översikten kring utbudsdagar är otillräcklig och man vet aldrig vem man skall prata med. Hon beskriver att cirkus kan ingå under flertalet genrer vilket gör att man passar bra in överallt och ingenstans. Vilket naturligtvis har både för- och nackdelar.

Hon beskriver också hur Clowner Utan Gränser har haft betydelse som uppdragsgivare för cirkusartister i regionen. Egentligen räknas många av deras uppdrag som volontärarbete, men det traktamente som tilldelas kan vara en bra inkomstkälla i perioder då man som artist inte har lön eller är mellan turnéer/projekt.

Alaya berättar att i den sista föreställningen, som de gjorde 2015, tog de ett medvetet beslut i att inte vara så taktiska och flexibla vad gäller krav på scenrummet. Vad hon beskriver som "krav" är helt vanliga behov som man ser vid bla teaterföreställningar, såsom ljud-och ljus, mörkläggning samt att vara inomhus. Hon säger att de fick fin respons, men att det varit mycket svårare att få föreställningen såld.

Alaya säger att om en föreställning av ett lokalt kompani har fått stöd från Malmö stad så kunde möjligheten finnas att skapa ett system där föreställningen bokas på några av de lokala scenerna såsom Inkonst, Malmö Live mfl. Detta skulle göra det lättare att komma in på teatrarna i kommunen eftersom det är svårt att konkurrera med Cirkus Cirkör och andra större turnérande teatergrupper. Hon säger också att ett problem är att riksteaterföreningar inte vågar boka sådant som inte är känt, då deras erfarenhet säger dem att det då kommer lite folk. Hon säger att det är tydligt att det för den vuxna publiken finns mycket mindre pengar vilket leder till att det också blir mycket svårare att vara en fri grupp med föreställningar som riktar sig till en vuxen publik.

Hade det inte varit för Karavan så hade det inte funnits samtida cirkus i Malmö.

Lägger man pengar på konst så blir det bättre konst.

Jan Unestam

Jan Unestam är en av Sveriges mest erfarna cirkusartister. Han har en mångårig utbildning från åtskilliga teaterskolor både i Sverige och utomlands. Jan är framförallt känd som sina älskade karaktärer Kycklingmannen och Ballongmannen. Jan har bl.a varit anställd som sjukhusclown vid Astrid Lindgrens Barnsjukhus, uppträtt med Clowner Utan Gränser, vid Wallmans, på Nobelfestmiddagen samt Eurovision Song Contest.

1995 var Jan med och startade Cirkus Cirkör och har sedan dess uppträtt i ett stort antal föreställningar såsom Trix, Cirkusliv, Super Cirkör, Ur Kaos Föds Allt och Borders, på Malmö Stadsteater.

När jag träffar Jan är han på väg till Småland för att göra gig med Cirkör Event, Cirkus Cirkörs eventfirma. Jan flyttade till Skåne för ett år sedan och jag har för avsikt att intervjua honom om hur det har varit.

Jan säger att han flyttade till Malmö på grund av en kombination av personliga och professionella skäl. Bostadskrisen i Stockholm och att det är billigare att bo i Malmö samt att han sökt samarbete för sitt nya kompani, Kompani Kanalje, vilket gick i lås med Helsingborgs stadsteater. Jan upplever att de gick in frikostigt med stöd, något han hävdar inte skulle ha hänt i Stockholm. Att t.e.x Dramaten eller Stockholms Stadsteater skulle gjort liknande för samarbete med en cirkusartist är helt otänkbart. En stor hjälp var också att Helsingborgs stadsteaters producent gick in med extra stöd i form av tid för föreställningen.

Han säger att givetvis finns det också många bra saker med nycirkusen i Stockholm, och nämner cirkuskonsumenten inom Stockholms Läns Landsting som ett bra exempel, vilken banat väg för samarbeten för såväl honom som för många andra inom branschen. Dock var samarbetet med Helsingborgs stadsteater en stor anledning till att han vågade flytta till Skåne-regionen samt att han fick arbete vid clownronden som sjukhusclown.

I Malmö ser Jan Karavan som något positivt och säger att han känt sig väldigt välkommen. I Stockholm finns Cirkus Cirkör med motsvarande funktion. Även där konkurrerar man med både cirkusgymnasiet, kurser och andra aktiviteter när en skall träna på daglig träning i Cirkörs lokaler i Alby. Han säger att i Malmö är det väldigt positivt att det är så nära till cirkuslokalen (Karavan). Det som är ett stort hinder i Stockholm är att det tar ca en timme att åka till lokalerna för den dagliga träningen, från de centrala delarna av staden, och att det medför problem om man tex. har småbarn. Att Karavan som lokal skulle ligga så centralt är helt otänkbart i Stockholm - beslutsfattare måste förstå vilka enorma möjligheter det finns att skapa en väldigt spännande samtida cirkusstad och kultur här, med potential att vara både professionell och underground. Han säger att Malmö skulle kunna vara ett bra komplement till Stockholm som är fantastiskt, men extremt lite underground. Jan pratar om att det finns en annan energi i Malmö och Köpenhamn som är extremt opretentiös och den är väldigt viktig för konstformens utveckling samt för att skapa en *underground-hype*.

Jan säger att närheten till Tyskland är en stor fördel, lägesmässigt ligger Malmö mycket bättre till för artister än Stockholm, eftersom det är en grundläggande del av cirkuskulturen att uppträda internationellt. Jan säger att boendet här även kan leda till mer arbete i Danmark, men att just nu känns Skåne väldigt långt ifrån Danmark och Köpenhamn.

Han säger också att cirkusartister är bra på att hitta kommersiella företagsgig för att dryga ut sin inkomst i perioder då det finns lite föreställningsjobb. Han upplever att efter ett år i Skåne så får han fortfarande fler arbetsmöjligheter i Stockholm samt övriga Sverige. Han säger att det påstås finnas färre kommersiella arbetstillfällen i Skåne än tex. Göteborg och Stockholm.

Kontakter behöver skapas och utvecklas som i tex.

Stockholmsregionen där Cirkör Event funnits länge och banat vägen.

Jan berättar också om att han ser behovet av duktiga producenter med expertis på Skåne som kan både sälja och marknadsföra specifikt i Skåne. Han säger precis som Alaya att när man måste göra allt själv så tappar en lusten.

Trots positiva kommentarer känner Jan att Malmö bara är i startgroparna av vad samtida cirkus kan komma att utvecklas till i regionen. Han säger att det finns en avsaknad av förståelse vilket bidrar till att det är svårt att veta vem en skall prata med om stöd. Han säger att cirkus känns som en parentes i regionen, i jämförelse med till tex. teater och dans, och anser att det är problematiskt.

“Malmö/Köpenhamn har alla möjligheter att ur ett kulturellt-och ett turistperspektiv, bli ett “nordiskt Barcelona” - Politikerna i Barcelona har förstått att kultur kan vara väldigt lönsamt eftersom tex turistindustrin älskar städer där kulturen (arkitektur, gatuteater osv) tar mycket plats.”

Cirkus Cirkör, Foto Mattias Edwall

Cirkus Saga & Karavan, 2018 Foto Michael Thomas

Strukturer

Riksteatern Skåne (RTS) har i uppdrag att se till att så många som möjligt i Skåne får tillgång till högkvalitativ scenkonst. RTS har ännu inte en egen sektion för cirkus vilket gör att föreställningar inom konstformen ofta presenteras under dansens program. Att frekvensen av presenterad samtida cirkus inom RTS är ganska låg beror på en kombination av hög medelålder i teaterföreningarna, publikens intresse, ekonomisk kapacitet och en allmän brist kring medvetande om samtida cirkus. Det finns ingen systematik för var cirkusen visas. Chrissie Faniadis, verksamhetsledare på RTS, berättar att de har ett projekt som heter VASS vilket började som ett initiativ att främja smalare scenkonst genom att graden av subvention var högre. Där ser hon utrymme för dem att uppmuntra cirkus.

Inom regionen finns 5 institutioner relevanta för den här kartläggningen; Malmö Stadsteater, Helsingborgs Stadsteater, Skånes Dansteater, Malmö Opera, och Malmö Live Konserthus. Alla har ett uppdrag kopplat till scenkonst, dock har ingen uppdrag att arbeta med samtida cirkus. Utöver dessa finns även Musik i Syd och Helsingborgs symfoniorkester.

Samtliga institutioner som intervjuats anser att det är svårt att sälja nycirkus som inte är Cirkus Cirkör. Cirkus Cirkör är välkända och blir därför helt slutsålt medan publiken mer sällan kommer i samma utsträckning på nycirkus från mindre kända kompanier.

Kommunernas roll med deras olika formeringar agerar som stark struktur inom regionen. De flesta har ej en uttalad plan om vilka specifika konstformer som behöver representeras men har uttalat att kulturlivet skall vara brett, varierat och gärna gränsöverskridande. Detta realiseras genom kulturgarantin och skapande skola.

Det är tydligt att samtida cirkus förknippas med barnteater och att de personer som börjat arbeta med cirkus genom teater ofta beskriver att de har upptäckt en helt ny värld och en väldigt spännande konstform. Den största anledningen som de som intervjuats nämner till varför de programlägger samtida cirkus är att det hanterar någon form av samhällsfråga. Att konstformen är visuellt engagerande, ordlös och i princip alltid diskuterar något viktigt ämne. Tydliga exempel är Cirkus Saga & Karavans kommande produktion om samtycke samt Malmö Stadsteater & Cirkus Cirkörs produktioner om migration och flyktingkrisen.

Kommunerna köper in cirkus till många olika sammanhang i en mängd lokaler. Från nationaldagen på torget till föreställning på biblioteket och skolor. Många förvaltningar uttrycker att det är viktigt att hantera förväntningarna och skapa fördjupningsmaterial för att presentera cirkus genom skapande skola. Cirkus uppfattas ofta som traditionell cirkus. För att hantera förväntningarna behövs utbildning i bl.a pedagogik och marknadsföring för kompanier.

Riksteaterns utbudsdag i Hässleholm omnämns som särskilt viktig för att upptäcka vilka cirkusföreställningar som finns för kommunerna att boka.

“Jag bokar samtida cirkus för att jag på så sätt kan presentera svåra ämnen för yngre åldrar.

Jag kan tex. inte boka en teaterföreställning som handlar om droger och visa den för 8-åringar, men jag kan presentera en samtida cirkusföreställning som handlar om droger för 8-åringar.”

Kommunanställd bokare av samtida cirkus i Skåne

Jan Unestam, Cirkus Cirkör, Landskrona 2007

Kort jämförelse med dansområdet

I Skåne finns ett antal organisationer vars funktion är att stödja och utveckla dansområdet. Eftersom cirkusområdet saknar nästan alla former av stödorganisationer blir det intressant att se dessa i grupp. Viktigt att understryka är att dansområdet är relativt litet, vilket påvisar hur ett antal nyckelresurser kan göra betydande skillnad för en sektor.

Danscentrum Syd är en centrumbildning som förenar professionella frilansande dansare, koreografer, pedagoger och danskonstnärer i södra Sverige. Föreningen bildades 1991 och har idag runt 75 aktiva medlemmar på lokal, nationell och internationell nivå inom dansområdet. Danscentrum Syd anordnar daglig träning, erbjuder tillgång till studior för repetition, hjälp med förmedling samt arrangerar workshops och vidareutbildning. Målet är att stärka danskonstnärerna och deras villkor, vara en mötesplats och att sprida danskonsten.

Danscentrum försöker utöka samarbetet med Köpenhamn vilket förhindras i större utsträckning av den höga pendlingskostnaden över Öresundsbron.

Danscentrum Syd samarbetar med **Dansalliansen**, vars uppdrag är att ge frilansande dansare en grundanställning och därmed en social och ekonomisk grundtrygghet. Dansalliansen organiserar kompetensutvecklingen för sina medlemmar vilket även Danscentrum Syds medlemmar har tillgång till.

Under **Riksteatern Skåne** finns förlagd en **danskonsulent** vars uppgift är att stärka och utveckla strukturerna för dans i Skåne samt tillgängliggöra dansen för allmänheten. Detta görs bland annat genom olika former av träffar och möten med aktörerna inom dansfältet samt genom kompetensutveckling. Nya samverkansformer mellan producenter och arrangörer utforskas, bla genom turnéprojektet VASS. Danskonsulenten är medlem och sitter i styrelsen för Samarbetsrådet för **Regional Dansutveckling (SRD)**. Sedan 2016 finns även **SeDans**, ett kalendarium för dans som visas i Skåne & Halland och som drivs av danskonsulenten.

I regionen finns **Skånes Dansteater (SDT)**, landets största regionala dansinstitution. SDT driver en bred och omfattande verksamhet med produktion av större och mindre föreställningar för hemmascenen och turné. De största produktionerna visas på **Malmö Operas** stora scen. SDT driver inom sin Dialogverksamhet arbete med tillgänglighet, delaktighet och danskunskapande med särskilt fokus på funktionsvariationer, integration samt dans och hälsa. Åsa Söderberg beskriver hur hon ser de stora skillnaderna i cirkuskonstens uttryck och säger att det skulle vara intressant och stimulerande att i Skåne få se mer av cirkus som känns närmare dansens uttryck.

Ytterligare finns **Dansstationen**, vars verksamhet består av svenska och internationella dansgästspel på Palladium i Malmö, turnékompaniets egna produktioner för ung publik samt den regionala barn- och ungdomsfestivalen **Salto!** Dansstationens mål är att visa aktuell och utmanande dans för alla åldrar, utifrån diskussioner om kropp, genus, sexualitet, identitet, delaktighet, utanförskap och andra teman som den samtida dansen behandlar.

På **Region Skåne** finns en **dansutvecklare** ansvarig för att behandla ansökningar från danslivet och för att bevaka och tillvarata samt utveckla dansens intressen i förhållande till andra prioriteringar inom kulturområdet. Region Skåne erbjuder i dagsläget möjlighet att söka stöd för verksamhet, produktion och residens.

Skånes Danskollegium är ett forum där information om dans delas och diskuteras. Danskollegiet fungerar även ibland som remissinstans och diskussionspart för Region Skåne i dansfrågor.

Kartläggning Professionell Samtida
Cirkus i Skåne 2018

Del 2; Potential

Inter/nationellt sammanhang

Kulturrådets Kartläggning av Samtida Cirkus i Sverige.

2017 gjordes en första kartläggning av samtida cirkus i Sverige av Kulturrådet. Kartläggningen ämnade påvisa situationen i Sverige nationellt, lyfta fram aktörer samt belysa brister och strukturella problem. KURs kartläggning har varit enormt viktig för det samtida cirkusområdet. Det har startat en rad debatter och samtida cirkus har lyfts på den kulturpolitiska agendan nationellt. Flera av de slutsatser som Kulturrådet gjort för situationen för samtida cirkus nationellt sett är de samma som för Skånerregionen.

Baltic Nordic Circus Network (BNCN) är ett nätverk av 17 organisationer från de Nordiska och Baltiska länderna som drivs genom stöd från bland annat Nordisk kulturkontakt. Nätverket har utvecklats successivt sedan 2007, och verkar för konstnärligt kunskapsutbyte och kompetensutveckling mellan länderna. Syftet med nätverket är att stärka det regionala samarbetet och utveckla cirkuskonstfältet i Östersjöregionen genom att t.e.x. arrangera seminarier och möten för konstnärer och andra yrkesverksamma inom cirkus. Under 2017-2019 är Manegen värd för BNCN, och koordinatör för nätverket är baserad i Malmö.

BNCN och Manegen är båda medlemmar i det Europeiska nätverket för cirkus och gatuprestande; Circostrada.

Passage Festivalen är ett samarbete som arrangeras av Dunkers Kulturhus och Helsingørs

Karin Svensson från MPAC på Subcase Nordic Circus Showcase, Stockholm 2017, Foto Tilly May

Teater. Festivalen är norra Europas största internationella och transnationella gatuteaterfestival och presenterar ett program i världsklass där cirkus har en naturlig plats på agendan. Passage samarbetar även med en rad kommuner utanför Helsingør/Helsingborg, från Roskilde på Danska sidan till Lund, Ängelholm och Bjuv m.fl. i Sverige.

Copenhagen Circus Arts Festival; i mars 2019 startar en ny samtida cirkusfestival i Köpenhamn. Denna leds av Kitt Johnsson - en veteran inom dans som även har betydelse för den samtida cirkusen i Danmark.

AFUK 'Akademien för ohämmad kreativitet', är ett kluster av kulturorganisationer i Köpenhamn. AFUK har en 2-årig artistutbildning för scenkonst, inklusive cirkus, samt en 3-årig utbildning på universitetsnivå (AMOC). Det uppskattas att ca 20% av varje årskull består av svenska elever. De ser högkvalitativ barn-och ungdomscirkus som basen till konstformens utveckling. AFUK säger att de välkomnar mer samarbete med Malmö, men att det krävs bättre lokaler och mycket mer plats för träning samt bidrag för residensverksamhet för att artister från Danmark skall komma över sundet.

Osynliga strukturer med potential

David Eriksson aka Bald with Balls Foto Dmitry Shakhin

I Malmö pratar vi ofta om hur många nyinflyttade från andra länder det bor i staden. Men det har även startat en trend med professionellt cirkusfolk som flyttar till Malmö. Dessa utgör en osynlig struktur i sig själva och bidrar med enorm kompetens, vilken tillkommit relativt nyligen. Sista året har bland andra oberoende producent **Emma Therkelson**, koordinatör för Baltic Nordic Circus Network flyttat till regionen. Även super-artisten, **David Eriksson** har valt att basera sig i Malmö. Detta är ett tecken på att Malmö som stad har dragkraft. Olika faktorer som stadens identitet, närheten till Europa/världen,

närheten till flygplatsen (Kastrup), bättre lokala kommunikationer, bostadskrisen i Stockholm och Brexit har alla bidragit till detta. David Eriksson, känd som *Bald with Balls*, har turnéerat både med egna nummer, Cirkus Cirkör samt med eget kompani till världens alla hörn under de senaste 20 åren. Emma Therkelson är ursprungligen från Landskrona och har under 10 år arbetat som internationell turnéledare för Cirkus Cirkör innan hon flyttade till Malmö. För tillfället genomför hon ett frilansuppdrag för Manegen som syftar till att

Folk fattar inte riktigt vilken stjärna David Eriksson är och att han väljer att flytta hit är ju jävligt coolt

Jan Unestam

undersöka möjligheterna för en nationell utbudsdag med fokus på samtida cirkus.

Malmö, som stad, men även regionen, behöver få upp ögonen för denna trend och förstå vilken kompetens och potential staden har börjat dra till sig.

Hål i existerande strukturer

Skåne har uppbyggda strukturer för att konst-och kultur skall vara tillgängligt för alla. Vare sig det handlar om teater, dans, eller film. Likt blodet som sprider syre ut i kroppen finns artärer och blodådror runt skånes alla hörn för att leverera högkvalitativ konst och kultur till allmänheten. Hur samspelet mellan dessa strukturer - som ofta refereras till som "stuprör" - både hjälper och stjälper kulturlivets utveckling är ett återkommande tema i kartläggningens intervjuer. Det blir extra tydligt när vi tittar på dansområdets stöttande funktioner hur dessa förvaltar dansens utveckling och intresse samt kopplar ihop individuella utövare med arrangörer och publik.

Det fattas **kontaktyta** inom cirkus både för artister att nå ut och för arrangörer att få tag i artister/föreställningar. Många arrangörer vet inte vart de skall vända sig för att få information om vilka föreställningar som finns tillgängliga att boka samt vilka artister som skapar på både lokal och internationellt nivå. Samtidigt upplever cirkusartister att de har svårt att få kontakt med arrangörer samt saknar insikt i var det finns intresse och möjlighet för dem att samverka. Artister upplever att de behöver uppfinna hjulet för att få en föreställning bokad i ett fåtal kommuner/platser och att det tar väldigt långt tid att komma in på en befintlig marknad inom teater och dans. Detta är otroligt tidskrävande för kompanier och betyder att de får betydande mindre tid till att skapa och träna.

Det fattas även **kunskap** om vad som krävs för att sätta upp en cirkusföreställning i de lokaler som finns tillgängliga för arrangörer.

Efterfrågan är stor och **utbudet** upplevs som litet. Genom skapande skola finns det stor kapacitet att köpa in föreställningar om utbudet ökar, däremot krävs utökad presentation av samtida cirkusföreställningar för den vuxna publiken. Många kommuner nämner att utbudsdagarna som arrangeras genom Musik i Syd, Riksteatern mfl är fantastiska, men att de ofta inte har resurser att delta.

Hos samtliga involverade i sektorn fattas någon del i ledet i mån av resurs/plats och kompetens för att producera cirkusföreställningar. Detta leder till en brist på aktörer som har kapacitet att producera och/eller och presentera samtida cirkus.

De enda som inte upplever ett problem med lokaler är de som driver sina egna, och som anpassar sitt innehåll till sin egen lokal. Fria utövare har tillgång till en enda lokal i Malmö där det går att *rigga luft**. Detta är ett stort problem. Utanför Malmö finns Kulturgjuteriet i Borrby (Simrishamns kommun) samt Cirque Arté Diems lada (Kristianstads kommun). Kraven på de nya lokaler som behövs för cirkusen måste framför allt ha en takhöjd på minst 10-13 meter, samt golv anpassat för rörelsebaserat arbete. Möjlighet till riggning och takhöjd är otroligt viktigt för många cirkusdiscipliner, främst tekniskt men även säkerhetsmässigt. Avsaknaden av lokaler betyder att fria grupper inte har någonstans att repetera, arbeta fram nytt material eller skapa föreställningar. Lokaler för såväl residens som produktion av föreställning saknas helt.

Förutom Cirkus Cirkörs turnéer saknas gästspel i stor utsträckning. Detta leder till stagnation i utveckling av såväl publikens som utövarnas förståelse för vad samtida cirkus är utanför Skåne.

Flera aktörer har fysiskt utrymme till att utöka kapacitet, men saknar omvärldsbevakning, eftersom samtida cirkus sällan representeras på utbudsdagar. De cirkusföreställningar som bokats har upptäckts via Riksteaterns utbudsdag i Hässleholm samt Musik i Syds utbudsdag. På dessa utbudsdagar är cirkus inte en egen konstform, utan förekommer som inslag. Manegen arbetar för tillfället med en förstudie som syftar till att undersöka idén om samtida cirkus egna utbudsdag för barn och unga.

Att cirkus inte **klassas som egen konstform** i statistik och riktlinjer skapar problem. Det gör att konstformen har svårt att påvisa sitt omfång, sin plats i befintliga strukturer och sina specifika behov.

Kompani Kvick, Sommarscen, Malmö 2018

De som skapar cirkus upplever att det finns en avsaknad av **kompetens** kring deras konstform hos Region Skåne såväl som andra bidragsgivare. Samtida cirkus ses ofta som en parentes till dans och teater, utan kompetens för konstformens olika uttryck, historia, inneboende värderingar och discipliner. Det skapar problem för utövare när det inte finns spetskompetens att bedöma deras arbete.

Åldern på teaterföreningarnas medlemmar nämns återupprepade gånger som ett hinder för att bli bokade då många involverade över 65 år inte har kunskap eller känner till samtida cirkus.

Inom existerande strukturer är det även ett stort problem att det inte finns någon institution med uppdrag att förvalta den samtida cirkusen. Strategier inom institutioner, organisationer och kommuner för hur olika delar av scenkonstområdet skall stödjas, förvaltas och utvecklas lyser med sin frånvaro. Allt fokus ligger på att leverera ett uttalat uppdrag.

För högproducerande aktörer, såsom Malmö Stadsteater, finns behov om att utveckla regelverk runt anställningar och säkerhet då cirkusartister ofta blir tvungna att själva garantera sin säkerhet där regelverk saknas. Detta är en större nationell fråga, men där Region Skåne har möjlighet att vara ledande i utvecklingen.

Alla typer av samarbete inom Öresundsregionen saknas. Skånetrafikens höga kostnader och dåliga förbindelser med Danmark ses som ett problem för att kunna arbeta över landsgränserna för Köpenhamn/Malmö/Landskrona/Helsingborg/Helsingör.

Slutsats

För att Skåne skall bli en region med en välfungerande cirkussektor, inom ramen för nuvarande system, är det tydligt vilka resurser som behövs:

- **Lokaler** för träning, repetition och produktion med riggningsmöjligheter
- **Kontaktyta** i form av ett oberoende cirkuscentrum samt en cirkuskonsulent
- **Spetskompetens** kring konstformens konstnärliga samt tekniska aspekter hos institutioner och beslutsfattare
- **Fortbildning** för artister, pedagoger och arrangörer
- **Incitament** till transnationellt samarbete inom Öresundsregionen.
- Institutionellt **uppdrag** att förvalta samtida cirkus

Slutsats

Ett litet antal individer har genom sin enorma energi och vilja drivit den samtida cirkuskonsten i Malmö framåt, trots små medel. Det finns en inneboende känsla av att cirkusfältet nyligen fått vind i seglen och att sektorn nationellt börjar samlas. Den ökade synligheten gör att sektorn ter sig större än förut. När en sektor börjar ses som en större grupp till skillnad från ett antal individer blir också behoven tydligare och lättare att motivera. Cirkus-sektorn nationellt sett har kommit över den tröskeln och insatser för att stödja cirkusstrukturen i Skåne skulle utan tvekan ha effekt på Sveriges cirkussektor i stort. En stor del av de slutsatser som Kulturrådet drog om läget för den samtida cirkusen nationellt samt vilka insatser som krävs för att göra skillnad, är de samma för Skåne.

Vid val av åtgärder bör tänkas på en balans mellan infrastrukturellt basstöd som stödjer sektorn i stort samt hur Skåne kan profilera sig nationellt och internationellt. I intervjuer har frågan om profil diskuterats och det finns en stolthet hos skåningarna i frågan om mångfald. Det finns en styrka i att dagligen bemöta kulturell mångfald i samhället vilken kan användas och kanaliseras till konstruktiv spetskompetens inom en rad områden från integration till konstnärlig utveckling med plats för funktionsvariationer.

För att en professionell och säker utveckling skall kunna ske krävs följande insatser.

Lokaler för träning, repetitioner och produktion med riggningsmöjligheter.

Kulturskolor, artister och institutioner efterfrågar lokaler. Med detta menas behovet för lokaler där

professionella inom cirkus har såväl tekniskt som konstnärligt utrymme att skapa, repetera och träna. Lokalen som Karavan tillhandahåller är tvungen att fylla för många funktioner simultant för att kunna lösa de problem som existerar för utövare i regionen. Karavan behöver avsevärt större bidrag för att förbättra lokalen så att både tekniska och konstnärliga processer inom cirkus kan utövas parallellt. Dessutom behövs minst en heltidsanställd producent som ser till att all verksamhet i lokalen fungerar och utvecklas. Karavans lokal har inte kapacitet att fungera som lokal för alla professionellas träning, repetitioner, produktioner, kurser m.m.

Institutioner som Malmö Stadsteater har en ambition av att producera mer i samspel med cirkussektorn, men även de faller kort på lokaler eftersom de inte har någon repetitionssal med specialfunktioner som tjänar cirkus. Det fattas lokaler med ordentlig takhöjd, 10-13 meter, där flera cirkus-discipliner kan riggas samtidigt. Det vill säga att det tex går att rigga upp lindans-stativ, kinesisk påle och luftakrobatik samtidigt. Det finns heller ingen lokal anpassad för akrobatik inom regionen. När utövare tillfrågas är det mest akuta behovet att kunna arbeta i rena lokaler med solljus och golv anpassat för rörelse.

De lokaler som finns utanför Malmö behöver stöd för att kunna ge möjligheter till fler. I Borrby på Kulturgjuteriet finns en unik möjlighet att träna trampolin, dessa och liknande resurser bör tas till vara på.

Hos Kulturskolorna är kunskapen bristande kring hur lämpliga lokalerna, de redan har, är för cirkusutövande.

Kontaktyta i form av ett oberoende cirkuscentrum och cirkuskonsulent.

Kontaktytan för cirkus i Skåne behöver förbättras. Både artister och arrangörer nämner att en cirkuskonsulent och helst ett eget cirkuscentrum, ett regionalt resurscentrum, skulle underlätta den bristande kontakt som existerar mellan artister/kompanier samt scenkonstsektorn i stort. Tydligt är att det finns en önskan om en oberoende samlingspunkt i form av exempelvis ett cirkuscentrum likt Danscentrum Syd eller *udviklingsplattformen for scenekunst* som på olika sätt kan stödja den samtida cirkusens utveckling regionalt.

Spetskompetens kring konstformens konstnärliga samt tekniska aspekter hos institutioner och beslutsfattare.

Spetskompetensen för den samtida cirkusen som egen konstform behöver höjas i allmänhet. Brazil Jack är ett gott exempel på att det behövs en ökad förståelse för att cirkus har många olika uttryck. Det mest kända nycirkuskompaniet i världen är Cirque du Soleil vilka turnerar världen runt på stora arenor. Brazil Jack är Sveriges motsvarighet och något som Skåne bör vara enormt stolt över.

Cirkus Cirkör är Sveriges största samtida cirkuskompani och har varit ledande i att utveckla nycirkus över hela Sverige. Det är många som anser att det utan Cirkus Cirkör inte hade funnits nycirkus i Sverige. Inom ramen för denna kartläggning sägs det både inom institutioner såväl som fria kulturlivet att Cirkus Cirkör är fantastiska på alla sätt, men att de har för lite konkurrens och att **konkurrenskraften behöver stimuleras**. Med den variation som existerar i konstnärliga uttryck inom cirkuskonsten borde inte detta vara något problem.

Den samtida cirkus, baserad på narrativt berättande, som Malmö Stadsteater skapar tillsammans med Cirkus Cirkör är något helt annat än den cirkus som Kitt Johnson kommer programlägga i Köpenhamn vid festivalen i mars 2019. Den pedagogiska cirkus som Cirkus Saga & Karavan turnerar med runt om i Skåne och angränsande landskap är väldigt långt ifrån Unestams universum där det slukas lysrör (istället för svärd).

Det är avsaknaden av förståelse kring cirkusens spektakulära variationer som gör att Alaya säger att cirkus passar in överallt och ingenstans. En anledning till att det saknas förståelse är om möjligt det återupprepade uttalandet att Skåne saknar gästspel i cirkus. Det enda cirkuskompani som presenteras på institutionerna i Skåne, är Cirkus Cirkör med sina gästspel och samproduktioner. Detta gör att en stor del av publiken tänker att nycirkus är synonymt med just deras konstnärliga uttryck.

Fortbildning för artister, pedagoger och arrangörer.

I denna kontext menas fortbildning på flera nivåer. Dels önskas kurser i arrangörskap inom samtida cirkus för att lösa en del av de problemen som uppstår i och med arrangörernas avsaknad av kompetens inom området. Det handlar om kompetens kring riggning och säkerhet såväl som marknadsföring och konstformen i stort.

Det krävs fördjupad kompetens inom riggning, teknik och säkerhet för att teatrar skall kunna anställa cirkusartister och presentera samtida cirkus i linje med arbetsmiljöverkets regler. Med fortbildning menas även konstnärlig och teknisk fortbildning för artister och utövande. En låg utbildningsnivå på artister i kombination med att alla vidareutbildningar och kurser förläggs i Stockholm gör det svårt för artister att förnya sina färdigheter och kunskaper.

Eftersom 77% av utövarna har undervisat barn och unga, 58% undervisat i sociala projekt och 45% undervisat vuxna under de senaste 24 månaderna behövs även fortbildning inom cirkuspedagogik. I Sverige finns endast en fristående kurs i cirkuspedagogik, vid Dans-och Cirkushögskolan i Stockholm, vilken startades nu i september 2018. Utöver denna fristående kurs finns Cirkus Cirkörs egen metodik som riktar sig till pedagoger inom Cirkus Cirkörs verksamhet. Även från kulturskolorna och kommunernas håll önskas kompetensutveckling för pedagoger för att höja nivån och förbättra kopplingen till läroplanen.

Att arbeta internationellt är en av cirkuskonstens hörnstenar. Det internationella och multikulturella perspektivet går inte att bortse ifrån. Det behövs **incitament att kunna arbeta transnationellt i Öresundsregionen** där det finns självklara fördelar med samarbeten. Dels har Skåne, Själland och i viss mån Fyn kompletterande resurser. T.e.x. finns en skola i Köpenhamn (AFUK) med väl fungerande lokaler för studenter, men där det fattas lokaler för daglig träning för professionella artister. Daglig träning för artister finns däremot i Malmö på Karavan, men dessa lokaler har tyvärr inte tillräckligt utrymme för att artisterna från Köpenhamn ska ta sig över sundet. Om lokalerna för daglig träning skulle utökas finns det stor potential för utökat samarbete över sundet. Det finns tillfälle att samarbeta kring att arrangerar gästspel, workshops, fortbildning, konstnärlig utveckling, arbetsmiljöutveckling, säkerhet samt infrastruktur. I Öresundsregionen är hela Skåne inkluderat.

Det finns heller ingen **institution** som har i **uppdrag** att förvalta den samtida cirkusen. Detta gör, inom existerande strukturer, att konstformen konstant nedprioriteras. Det är tydligt att man för att kunna lösa detta behov behöver se över den bristande spetskompetensen inom cirkuskonstens olika områden.

Som tidigare nämnts rekommenderas en uppföljning på denna kartläggning med ett dialogmöte i Skåne för att vidare diskutera dessa frågor med professionella utövare, arrangörer och institutioner.

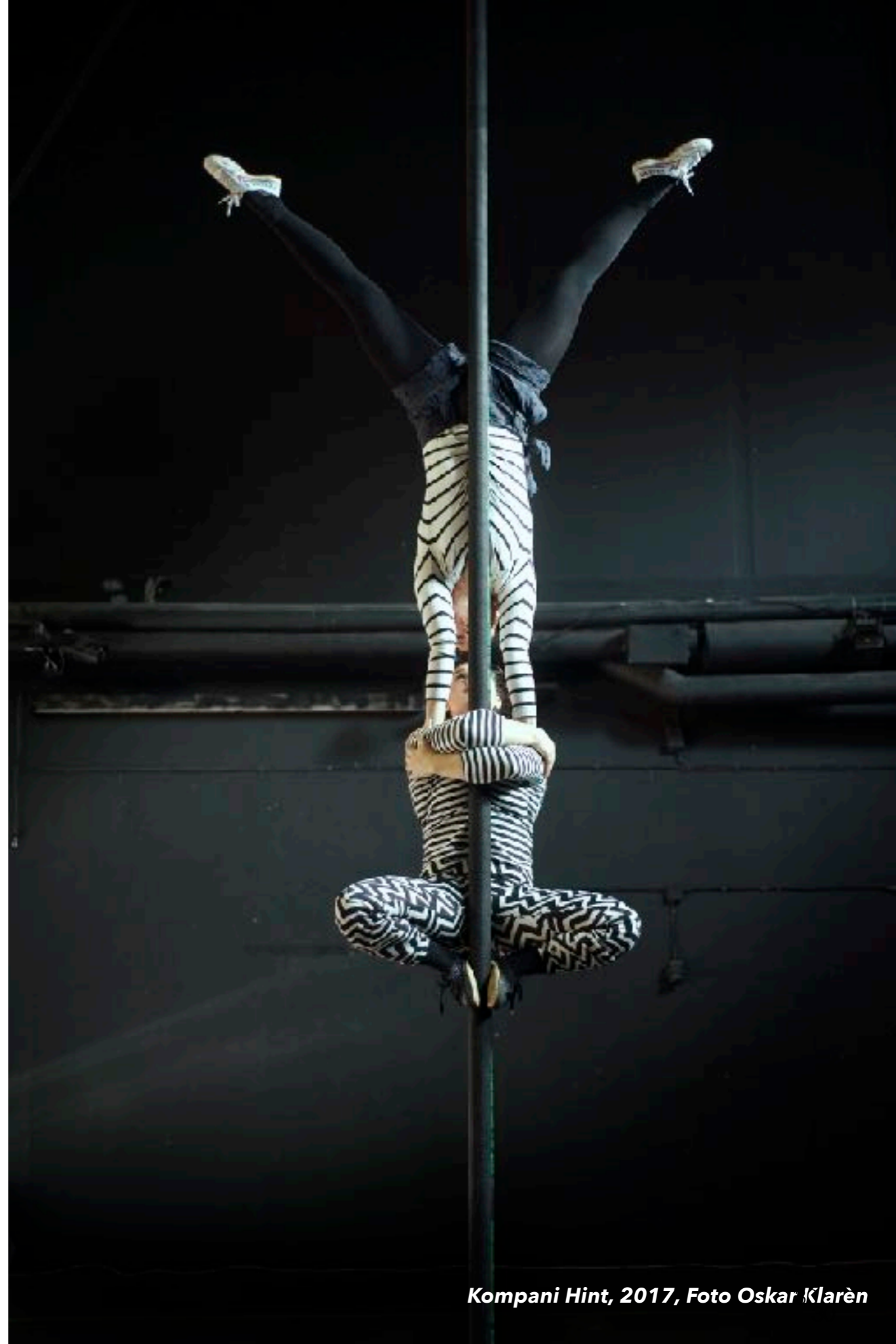

Foto Jonas Persson

Lina B. Frank - Kartläggaren

Rapporten har skrivits av Lina B. Frank, oberoende producent, kulturstrateg, programmerare/curator. Lina är från Sverige och har arbetat de senaste tio åren i Storbritannien med de frågor som kartläggningen i stort berör, dvs infrastrukturer, resurs- och kapacitetsbyggande för samtida cirkus.

Nu arbetar Lina med internationella nätverk, scenkonst, gränsöverskridande konst, med djärva och modiga människor.

Hon är intresserad av hur konsten kan användas för att bidra till ökat demokratiskt deltagande och utmana status quo.

Lina är specialist inom konstnärlig och kulturell utveckling (särskilt för samtida cirkuskonst i europeiskt sammanhang), 'artist-lead processes' och organisationsstyrning.

Lina undervisar på Master Programmet i Samtida Cirkus på Dans- och Cirkushögskolan i Stockholm, är anställd som Partnership Manager vid det europeiska nätverket Trans Europe Halles med kontor i Lund, samt är koordinatör för Baltic Nordic Circus Network med 17 medlemmar i 7 länder inom Norden och Baltikum. Lina är grundare till Circus City, Bristols Biennial Contemporary Circus Festival (UK), medlem i Circostrada Circus & Street Art Network och Fresh Arts Coalition Europe (FACE).

Referenser**Individer som bidragit,
enligt egen benämning**

Hanna Hedvall
 Emma Therkelson
 Sara Jane Göthlin
 Jesper Landegren
 Kitt Johnson (DK)
 Jan Unestam
 Alaya Vindelman
 Malin Nilsson
 Hugo Bergman
 Linnea
 Peter Larsson
 Carolina Lennryd
 David Eriksson
 Isak Lindberg
 Ida Stenman
 Kristoffer

Kompanier som bidragit:

Datum inom parentes betecknar året
 kompaniet startat om angivet.

Kollektiv Knaster (2012)
 Kompani Hint,
 Pangea Scenkonst (2009)
 Kompani Kvick (2017)
 Cirkusfabriken (2014)
 Cirkusexpressen
 Knekke Greine (2017)
 Foot in Face (2016)
 Hyphae (2018)
 Cirque Arté Diem (2012)

Josefin Coronel Karlsson
 Peter Rosengren
 Hugo Gerdmar
 Joel Degerfeldt
 Bruno Bonifacio Pequeno
 Tony Hadders
 Timo Lattu
 Naja Calmann-Hinke
 Olivia Hultman
 Elof Wendt
 Amanda van Rheinberg
 Love Kjellsson
 Anneli De Wahl
 Sonja Spisska Enebjörn
 Anne Weshinskey
 Camilla Löf
 Veronica Malmström
 Filip Borglund
 Andrea Hilario
 Tilde Björfors
 Ingrid
 Anna Ljungqvist

Apolonia musik och scenkonst (2009)
 Kompani Kvick (2017)
 Kompani Kanalje
 MMM - Malmö Magic Mafia (2018)
 Cirkus Saga
 Karavan
 Cie Vu (2012)
 MALIN&ZINK (2007)
 MalinNilsson&CharlieCaper (2015)
 Unestams Universum

Fortsättn. referenser

Kommuner, förvaltningar,
institutioner och arrangörer m.fl

Karavan
Malmö Stadsteater
Helsingborgs Stadsteater
Helsingborg Arena och Scen
Dunkers Kulturhus
Brazil Jack
Cirkus Cirkör
Manegen
Teaterhögskolan i Malmö
Skånes Dansteater
Inkonst
Malmö Live Konserthus
Teater Sagohuset
Malmö Sommarscen
Kulturhuset Barbacka
AFUK (DK)
Malmö Circusskola
Arrangemang/Stenkrossen
Lunds kommun
Kultur Hässleholm
Barnkulturenheten,
Kulturförvaltningen
Malmö Stad
Kulturenheten Skurup
Sjöbo Kommun

Kulturstöd Landskrona
Bromölla kommun - kulturenhet
Kristianstads kommun
Båstads kommun
Eslövs kulturskola
Sjöbo Kulturskola
Kulturskolan i Bjuv
Kulturskolan i Landskrona
Perstorps kulturskola
Lomma Kulturskola
Kulturskolan Skurup
Åstorps Kulturskola
Trelleborgs kulturskola
Kulturskolan Tomelilla
Malmö Kulturskola
Hörby kommun
Eslövs kommun
Höganäs kommun
Klippans kommun

Foto Anders J Larsson

Nathalie Wahlberg har sedan 2012 varit engagerad inom cirkusfältet i Sverige både som utövare, forskningsassistent och frilansproducent. 2014 blev hon tillsatt som Manegens verksamhetsledare och hade då även i uppdrag att lära upp Sveriges första Cirkuskonsulent.

Nathalie har även varit verksam som projektledare och produktionsassistent inom cirkus vid Subtopia i Stockholm samt samarbetat i projekt med Cirkus Cirkör. Sedan hösten 2017 är hon baserad in Danmark där hon studerar vid KAOSPILOT Enterprising Leadership Program.

Nathalie Wahlberg har bistått med stöd i insamlingen av material samt korrekturläsning.

Referenser online

<http://www.braziljack.se/>

<http://casa-circuits.eu/sweden>

<http://cirkor.se>

<https://www.cirqueartediem.com/>

<https://danceprogrammalmo.wordpress.com/>

<http://dansalliansen.se/om-dansalliansen/>

https://da.wikipedia.org/wiki/Akademiet_For_Utæmmet_Kreativitet

https://en.wikipedia.org/wiki/Malm%C3%B6_Live

<https://www.hd.se/2007-05-13/det-var-en-gang-en-man-i-en-ballong>

<https://www.kittjohnson.dk/>

<http://www.konstnarsnamnden.se/internationelladansprogrammet/malmoe>

<http://www.kulturskoleradet.se/sv/verksamhet/statistik-om-kulturskolor>

<https://malmolive.se/om>

<https://www.malmostadsteater.se/artist/jan-unestam>

<http://manegen.org>

<http://manegen.org/bncn>

<https://passagefestival.nu/da/information/>

<http://regionaldansutveckling.se/>

<http://skane.riksteatern.se/danskontakter>

https://sv.wikipedia.org/wiki/Cirkus_Cirk%C3%B6r

<http://www.uniarts.se/utbildningar/fristaende-kurser/cirkuspedagogik-fristaende-kurs>

~ **Ett extra tack** ~

till John Ellingsworth och Lisa Bergström-Svahn

Kollektiv Knaster

Kompani Hint

Kompani Kanalje, 2017